

Eensgezind of verdeeld?

Een analyse van het stemgedrag van eurosceptische
Europarlementariërs

Bachelorscriptie Politicologie

Naam: Koen Oosthoek (s1717804)

Opleiding: Bachelor Politicologie

Eerste lezer: Dr. T.A. Mickler

Tweede lezer: Dr. F.G.J. Meijerink

**Universiteit
Leiden**
Instituut Politieke
Wetenschap

Inleiding

Het proces van Europese eenwording heeft zich ruim 60 jaar na de ondertekening van het verdrag van Rome in 1957 geleidelijk doorgezet. Door het afstand nemen van uiteenlopende nationale bevoegdheden, hebben de leden van de Europese Unie (EU) zich ontwikkeld tot wederzijds afhankelijke staten. De lidstaten zijn vanuit economisch en politiek perspectief gezien steeds nauwer met elkaar verweven geraakt (Woelk, 2018, p. 30).

Een recente Eurobarometer (EP, 2019a) geeft inzicht in de mening van de Europese burger over Europese integratie. 61% van de Europese burgers ziet het EU-lidmaatschap van hun land als 'iets goeds' en 68% van de burgers heeft het gevoel dat hun land heeft geprofiteerd van het EU-lidmaatschap. Desalniettemin is er sprake van een groeiende onvrede over de koers van de EU: de helft van de burgers is van mening dat de EU 'niet de goede kant opgaat'. Dit gegeven wordt ondersteund door de opkomst van politieke partijen die sceptisch zijn over Europese integratie. Het zetelaantal van eurosceptische fracties is na de Europese Parlementsverkiezingen tussen 23 en 26 mei 2019 met 44 zetels tot in totaal 214 zetels toegenomen (EP, 2019b). Tevens zal het politieke landschap van de eurosceptische fracties versplinteren. De Vijfsterrenbeweging uit Italië heeft de EFDD-fractie verlaten om een eigen Europese fractie op te richten en de Italiaanse vicepremier Matteo Salvini heeft een rechts-populistische alliantie opgericht. Dit betekent dat waarschijnlijk zes verschillende eurosceptische fracties hun intrede in het EP zullen maken. Op basis hiervan kan worden gesteld dat de politiek van eurosceptische fracties gepaard gaat met een sterke mate van versplintering.

In de wetenschappelijke literatuur worden de verschillende overtuigingen van eurosceptische fracties door Szczerbiak en Taggart (2008) geconceptualiseerd. De auteurs maken onderscheid tussen 'hard' en 'zacht' euroscepticisme. Harde eurosceptici zijn er principieel van overtuigd dat hun lidstaat de EU moet verlaten. Zachte eurosceptici keuren de EU daarentegen niet principieel af, maar oefenen kritiek uit op de manier waarop Europese integratie zich ontwikkelt. De ideologische heterogeniteit binnen eurosceptische fracties uit zich ook in het stemgedrag van deze groep. Eurosceptische Europarlementariërs stemmen relatief weinig overeenkomstig met andere Europarlementariërs binnen hun eurosceptische fractie. Een analyse van Votewatch (2016) toont aan dat de Europarlementariërs van de eurosceptische fracties *Europe of Freedom and Direct Democracy* (EFDD), *Europe of Nations and Freedom* (ENF), *European Conservatives and Reformists* (ECR) en *European United Left/Nordic Green Left* (GUE-NGL) in respectievelijk 46%, 70%, 77% en 81%, van de stemmingen binnen de fractie overeenkomstig stemmen. De Europarlementariërs van de pro-

Europese fracties *Greens/European Free Alliance* (Greens/EFA), *European People's Party* (EPP), *Progressive Alliance of Socialists and Democrats* (S&D) en *Alliance of Liberals and Democrats for Europe* (ALDE) stemmen daarentegen in respectievelijk 96%, 93%, 93% en 88% van de stemmingen overeenkomstig binnen hun fractie.

Deze gegevens geven aanleiding voor verder onderzoek. In deze studie wordt onderzocht of eurosceptische Europarlementariërs buiten hun eurosceptische fracties in staat zijn om gezamenlijk op te trekken. Hierbij wordt de mate van overeenkomstig stemgedrag van harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs bij hoofdelijke stemmingen (*roll call votes*) in het EP onderzocht. Deze studie is daarmee niet gegrond in de vraag of een Europarlementariër langs of tegen de lijn van zijn of haar fractie stemt. Niet het individuele stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs, maar de mate waarin zij als groep bij verschillende beleidsthema's overeenkomstig stemmen staat centraal. Het is van maatschappelijk belang om te onderzoeken in hoeverre een grote en diverse groep van harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs in het EP in staat is gezamenlijk gehoor te geven aan de toenemende mate van onvrede van Europese burgers over de koers van de Europese integratie. Wanneer de Europarlementariërs van eurosceptische fracties buiten hun fractie vaak met elkaar zouden samenwerken, zou dit nadrukkelijke gevolgen kunnen hebben voor de koers van de Europese Unie. Op basis van een studie naar overeenkomstig stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs kan hierover een uitspraak worden gedaan. Verder is er naar het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs bij hoofdelijke stemmingen tot nu toe weinig onderzoek gedaan. In verschillende studies wordt weliswaar het stemgedrag van eurosceptische partijen in nationale parlementen onderzocht (Ford, Goodwin, & Cutts, 2012; Franzosi, Marone, & Salvati, 2015; Kopecký & Mudde, 2002; Taggart & Szczerbiak, 2004). Deze partijen worden in de literatuur echter grotendeels buiten beschouwing gelaten wanneer zij worden verkozen in het Europees Parlement (EP). Eurosceptische Europarlementariërs blijven een minderheid in het EP, organiseren zichzelf op onconventionele wijze en het blijft de vraag of ze werkelijk invloed in het EP kunnen uitoefenen (Brack, 2018, p. 3). Met de opkomst van eurosceptische fracties in het EP zouden deze verhoudingen zich in de nabije toekomst fundamenteel kunnen veranderen. In het kader van de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen met betrekking tot euroscepticisme is het van belang dat een beter begrip wordt ontwikkeld van overeenkomstig stemgedrag van harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs. Overeenkomstig stemgedrag heeft in deze studie betrekking op de mate waarin harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs bij hoofdelijke stemmingen hetzelfde stemmen. De onderzoeksvraag luidt: Wat verklaart

overeenkomstig stemgedrag van harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs in het Europees Parlement?

In dit onderzoek wordt ten eerste op basis van literatuur over individueel stemgedrag van Europarlementariërs in het EP een hypothese geformuleerd. Vervolgens wordt het academisch debat over de mate van ideologische homogeniteit van eurosceptische Europarlementariërs besproken. Op basis van diverse studies kan enerzijds worden gesteld dat eurosceptische Europarlementariërs een sterke mate van ideologische homogeniteit vertonen. Aan de hand van andere studies kunnen anderzijds tegenstrijdige conclusies worden getrokken. Het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme is een indicatie dat eurosceptische Europarlementariërs een sterke mate van ideologische heterogeniteit hebben. Op basis hiervan worden verschillende hypothesen geformuleerd. De hypothesen worden getoetst met behulp van een kwantitatieve onderzoeksmethode. Uit de analyse blijkt dat stemmingen omtrent Europese integratie overeenkomstig stemgedrag tussen eurosceptische Europarlementariërs weliswaar stimuleren, maar niet in een bijzonder sterke mate. Het conceptuele onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme verschaft in beperkte mate duidelijkheid over het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs.

Theoretisch raamwerk

Literatuur over het individuele stemgedrag van Europarlementariërs

In de literatuur komen verschillende factoren naar voren die invloed hebben op de afweging van een Europarlementariër om bij een hoofdelijke stemming langs of tegen de lijn van zijn of haar Europese fractie te stemmen. De mate van institutionalisatie van met name jonge lidstaten (Lindstädt, Slapin, & Van der Wielen, 2012; Meyerrose, 2018), het type electoraal systeem van een lidstaat (Faas, 2003; Hix, 2002, 2004), de aanloop naar nationale of Europese parlementsverkiezingen (Koop, Reh, & Bressanelli, 2018; Meserve, Robbins, & Thames, 2017) en specifieke kenmerken van een fractieleider (Bailer, Schulz, & Selb, 2009) zijn van invloed op het stemgedrag van Europarlementariërs.

Het stemgedrag van Europarlementariërs moet in de context van de institutionele ontwikkeling van het EP worden gezien. In de afgelopen vier decennia heeft het Europees Parlement zich ontwikkeld tot een belangrijke actor in het wetgevingsproces van de EU. Sinds de eerste directe verkiezingen in 1979 hebben Europarlementariërs uit alle lidstaten steeds meer institutionele bevoegdheden gekregen om het beleid van de Commissie te beïnvloeden. Met de introductie van de gewone wetgevingsprocedure (die voor 2009 bekend stond als de medebeslissingsprocedure) speelt het EP samen met de Raad van Ministers een cruciale rol in de besluitvormingsprocedure voor het aannemen van EU-wetgeving. De Europarlementariërs worden gekozen bij de vijfjaarlijkse Europese Parlementsverkiezingen op basis van een nationale kandidatenlijst. Dit houdt in dat burgers alleen kunnen stemmen op een kandidaat van een nationale partij. De kandidaten worden in de lidstaten door middel van een open of gesloten lijst of een enkelvoudige overdraagbare stem gekozen. Hierbij moet elke lidstaat een electoraal systeem van evenredige vertegenwoordiging hanteren (EP, 2019c). Wanneer een nationale partij de nationale kiesdrempel haalt (de hoogte van de kiesdrempel verschilt per land), worden de meeste partijen lid van een Europese fractie. In deze studie wordt de term 'fractie' gebruikt om te verwijzen naar de Europese fracties in het EP, die voortkomen uit samenwerkingsverbanden tussen nationale partijen. Met de diverse uitbreidingen van de bevoegdheden van het EP laten de gevestigde Europese fracties (EPP, S&D en ALDE) een sterke mate van fractie-eenheid zien (Hix, Noury, & Roland, 2007, p. 88; Thomassen & Voeten, 2004, p. 162). Een sterke mate van fractie-eenheid geeft aan dat Europarlementariërs binnen een Europese fractie vaak overeenkomstig stemmen (Andeweg & Thomassen, 2011, p. 656). De hoge mate van fractie-eenheid hangt samen met de oprichting van de gevestigde Europese fracties: zij werden in de meeste gevallen langs sociaal-economische en ideologische lijnen gevormd (Hix e.a., 2007, p. 217), aangezien de Europarlementariërs

grotendeels dezelfde overtuigingen en ideeën delen met hun fractiegenoten (Kreppel, 2004, p. 208). Daarnaast kunnen de prikkels die Europarlementariërs krijgen om binnen de Europese fractie of nationale partij overeenkomstig te stemmen een rol spelen. Zo worden binnen Europese fracties loyale Europarlementariërs eerder rapporteur van een belangrijke commissie, hebben meer toegang tot media en krijgen aantrekkelijke zakenreizen of grotere kantoorruimte aangeboden (Bailer, 2018, pp. 169-170).

Hoewel de Europese fractie in toenemende mate een belangrijke rol speelt, wordt per saldo een meerderheid van het stemgedrag van Europarlementariërs verklaard door de nationale partij (Hix e.a., 2007, p. 7). Doordat nationale partijen de kandidatenlijst voor de nieuwe Europese parlementsverkiezingen kunnen samenstellen, worden Europarlementariërs met het oog op herverkiezing geprikkeld om de lijn van hun nationale partij te volgen (Hix, 2002, p. 696; Hix e.a., 2007, p. 145; Meserve e.a., 2017, p. 541). Dit resulteert over het algemeen echter niet in afwijkend stemgedrag, aangezien in 90% van de stemmingen de mening van de nationale partij hetzelfde is als die van de bijbehorende Europese fractie (Hix e.a., 2007, p. 137). De kans op afwijkend stemmen binnen een fractie neemt alleen toe wanneer een issue van cruciaal belang is voor de nationale partij (Hix e.a., 2007, p. 145; Klüver & Spoon, 2015, p. 560) of voor een gehele lidstaat (Costello & Thomson, 2016, pp. 778–779). Zo hebben de Nederlandse Europarlementariërs zich eensgezind gekeerd tegen voorstellen zoals het afschaffen van de pulsvisserij, een verhoging van de Europese begroting en een langere WW-export (CU, 2018; FD, 2018; RTL Nieuws, 2019), aangezien zij ervan overtuigd waren dat deze voorstellen het nationale belang van Nederland ondermijnden.

Op basis van de belangrijke positie die nationale partijen innemen bij het stemgedrag van Europarlementariërs wordt een hypothese geformuleerd. Wanneer er wordt gestemd over een issue dat van cruciaal belang is voor de nationale partij, spelen Europarlementariërs die lid zijn van nationale regeringspartijen in het bijzonder een belangrijke rol. Uit meerdere studies blijkt dat Europarlementariërs van regeringspartijen responsief zijn voor de mening van hun partij (Costello & Thomson, 2016; Faas, 2003; Finke, 2014; Hix, Noury, & Roland, 2006; Klüver & Spoon, 2015). Dit betekent dat partijdeelname aan een nationale regering samenhangt met Europarlementariërs die binnen de nationale partij in het EP relatief vaak overeenkomstig stemmen. Voor deze hoge mate van partijeenheden kunnen verschillende verklaringen worden gegeven. Andeweg en Thomassen (2011) stellen dat een sterke mate van ideologische homogeniteit of socialisatie partijeenheden kan verklaren. Ook kunnen Europarlementariërs met specifieke dossierkennis de overige parlementsleden van hun partij op basis van hun expertise van één standpunt overtuigen. Daarnaast kan de dreiging van

disciplinaire maatregelen wanneer een parlements lid afwijkend wil stemmen bijdragen aan partijeenheden. Deze factor zou in het bijzonder van belang kunnen zijn om het stemgedrag van Europarlementariërs in het EP te verklaren die lid zijn van een nationale regeringspartij. Aangezien het onderhandelen in de Raad van de Europese Unie gecompliceerd is en veel tijd kost, willen nationale regeringen voorkomen dat een compromis wordt weggestemd in het EP. Hierbij kan de druk die regeringspartijen geneigd zijn uit te oefenen op hun Europese delegaties om voor een compromis te stemmen een rol spelen (Faas, 2003, p. 845). Met het oog op een herverkiezing wordt een parlements lid geprikkeld de lijn van zijn nationale regeringspartij te volgen (Mühlböck, 2012, p. 625). Dit resulteert in overeenkomstig stemgedrag binnen een regeringspartij. Daarom wordt de hypothese geformuleerd dat in het bijzonder Europarlementariërs die lid zijn van een eurosceptische regeringspartij binnen hun nationale partij vaak overeenkomstig stemmen. Zij tonen binnen hun nationale partijdelegatie een relatief hoge mate van partijeenheden.

H1: Europarlementariërs die lid zijn van een eurosceptische regeringspartij hebben een hogere mate van overeenkomstig stemgedrag dan Europarlementariërs die niet lid zijn van een eurosceptische regeringspartij.

Literatuur over euroscepticisme

Naast de literatuur over het effect van partijdeelname aan nationale regeringen gaan verschillende studies in op de overtuigingen en doelen van eurosceptische Europarlementariërs. Op basis van de verschillende conceptualisaties van euroscepticisme in de literatuur worden drie hypothesen geformuleerd om de mate van overeenkomstig stemgedrag binnen verschillende groepen van Europarlementariërs te onderzoeken. Met de toetsing van deze hypothesen wordt onderzocht in hoeverre de conceptualisaties van euroscepticisme empirisch naar voren komen in de uitslagen van de stemmingen in het EP.

In de wetenschappelijke literatuur komen verschillende visies naar voren over de mate waarin eurosceptische Europarlementariërs dezelfde overtuigingen delen. Beide visies worden in deze paragraaf geanalyseerd. Enerzijds kan worden beargumenteerd dat eurosceptische Europarlementariërs een sterke mate van ideologische homogeniteit hebben met betrekking tot Europese integratie (Halikiopoulou, Nanou, & Vasilopoulou, 2012). In dit verband zou er gesproken kunnen worden van een eurosceptische partijfamilie. Volgens deze visie vormt nationalisme een dwarsverband dat in het middelpunt staat bij de politieke overtuiging van iedere eurosceptische Europarlementariër. De stelling dat eurosceptische Europarlementariërs

ideologisch homogeen zijn komt tevens naar voren in andere studies. Uit deze studies blijkt dat euroscepticisme als ideologische dimensie in het EP een belangrijke rol speelt. Het tegengaan van Europese integratie stimuleert transnationale samenwerking onder eurosceptici, niet alleen binnen maar ook buiten de Europese fractie (Van der Veer, 2018, p. 132). Deze bevinding hangt samen met het toenemend belang van de pro- en anti-Europese integratie dimensie in het EP (Thomassen & Voeten, 2004, pp. 161-162). Hierbij gaat het met name om de strijd tussen de gevestigde pro-Europese fracties en de kleinere anti-Europese fracties (Hix, Noury, & Roland, 2007, p. 181). Naar aanleiding van de Europese staatsschuldencrisis eind 2009 is de pro- en anti-dimensie ook in economische zin van belang geworden (Otjes & van der Veer, 2016, p. 257). Dit houdt in dat de tegenstanders van Europese integratie na deze crisis tevens tegenstanders van economische integratie zijn geworden. Op basis van deze ontwikkelingen kan worden beargumenteerd dat er onder eurosceptische Europarlementariërs in toenemende mate een convergentie plaatsvindt met betrekking tot het tegengaan van Europese integratie. Op basis van dit argument wordt de verwachting geformuleerd dat eurosceptische Europarlementariërs als groep binnen beleidsthema's met betrekking tot Europese integratie relatief vaak overeenkomstig stemmen.

H2a: Eurosceptische Europarlementariërs hebben een hogere mate van overeenkomstig stemmen bij beleidsthema's waarin Europese integratie centraal staat dan bij overige beleidsthema's.

In de wetenschappelijke literatuur komt echter een debat naar voren dat gaat over de vraag in welke mate eurosceptische Europarlementariërs dezelfde idealen delen. Hoewel sommige onderzoekers stellen dat eurosceptische Europarlementariërs een sterke mate van ideologische homogeniteit hebben, kan anderzijds worden beargumenteerd dat eurosceptische Europarlementariërs een sterke mate van ideologische heterogeniteit hebben met betrekking tot Europese integratie. In diverse studies komen verschillende typologieën naar voren waarbij het verschil in overtuigingen van eurosceptici wordt benadrukt. Een veelgebruikte typologie is het onderscheid tussen zachte en harde eurosceptici (Szczurbiak & Taggart, 2008). Harde eurosceptici zijn principiële tegenstanders van de EU: zij zijn ervan overtuigd dat hun lidstaat de EU moet verlaten. Zachte ofwel gematigde eurosceptici zijn van mening dat de huidige of verdere overdracht van nationale bevoegdheden aan de EU moet worden tegengegaan. Deze groep heeft geen principiële bezwaren tegen de Unie, maar is kritisch over de manier waarop Europese integratie zich ontwikkelt (Szczurbiak & Taggart, 2008, pp. 7–8).

Dit betekent dat wanneer de huidige koers van de EU zou veranderen, zachte eurosceptici hiermee akkoord zouden gaan.

Kopecky en Mudde (2002) leveren kritiek op het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme van Szczerbiak en Taggart (2008). Zo zijn de auteurs van mening dat zacht euroscepticisme te inclusief wordt geconceptualiseerd, waardoor vrijwel elke vorm van kritiek op de EU onder deze categorie valt. Ook stellen de auteurs dat het onduidelijk is op welke manier zacht en hard euroscepticisme van elkaar verschillen en met elkaar verbonden zijn. Kopecky en Mudde (2002) introduceren daarom vier categorieën waarbinnen opvattingen over Europese integratie kunnen worden geplaatst: optimisten, pragmatici, sceptici en tegenstanders. Desalniettemin kan worden beargumenteerd dat met name de categorieën ‘sceptici’ en ‘tegenstanders’ in wezen dezelfde mate van inclusiviteit omvatten als respectievelijk de categorieën ‘zachte eurosceptici’ en ‘harde eurosceptici’. Het risico op ambiguïteit blijft met deze typologie bestaan (Brack, 2018, p. 59). Aangezien het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme een helder inzicht geeft in de doelen en overtuigingen van enerzijds harde en anderzijds zachte eurosceptici, wordt voor deze typologie gekozen.

Volgens de typologie van Szczerbiak en Taggart (2008) is de politieke overtuiging van harde eurosceptici geworteld in één nadrukkelijk issue: het tegengaan van Europese integratie. Harde eurosceptici vinden een gemeenschappelijk doel in hun principiële afkeuring van de EU. Bij zachte eurosceptici is er sprake van een sterkere mate van ideologische heterogeniteit. Sommige zachte eurosceptici leggen de nadruk op hun weerstand tegen specifieke beleidsontwikkelingen zoals de Economische en Monetaire Unie, terwijl andere zachte eurosceptici hoofdzakelijk nationale belangen willen behartigen (Szczerbiak & Taggart, 2008, p. 8). Op basis hiervan kan worden beargumenteerd dat de groep van harde eurosceptische Europarlementariërs in het EP meer overeenkomstig stemt bij vraagstukken omtrent Europese integratie dan zachte eurosceptische Europarlementariërs. Daarom wordt de hypothese geformuleerd dat er onder eurosceptische Europarlementariërs sprake is van ideologische heterogeniteit. Harde eurosceptische Europarlementariërs hebben met hun eenduidige afwijzing van de EU een hogere mate van overeenkomstig stemgedrag binnen beleidsthema's waarin Europese integratie centraal staan dan zachte eurosceptische Europarlementariërs.

H2b: Harde eurosceptische Europarlementariërs hebben een hogere mate van overeenkomstig stemgedrag bij beleidsthema's waarin Europese integratie centraal staat dan zachte eurosceptische Europarlementariërs.

In dit gedeelte wordt het stemgedrag van zachte eurosceptische Europarlementariërs in het bijzonder vergeleken met enerzijds het stemgedrag van harde eurosceptische Europarlementariërs en anderzijds het stemgedrag van Europarlementariërs die lid zijn van gevestigde fracties. Deze vergelijking kan bijdragen aan een beter begrip van het stemgedrag van zachte eurosceptische Europarlementariërs en eurosceptische Europarlementariërs als groep. Zachte eurosceptici willen de koers van de EU binnen de instituties van de EU veranderen. Harde eurosceptici erkennen de legitimiteit van de Unie niet – zij wijzen de institutionele kaders van de EU principieel af. Deze uiteenlopende overtuigingen van harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs hebben invloed op het gedrag van deze parlementsleden bij inter-institutionele vormen van overleg. Uit onderzoek blijkt dat zachte eurosceptici zich steeds meer begeven in het werk van het EP (Whitaker & Lynch, 2014, p. 258). Zo maken zij gebruik van de mogelijkheden om te participeren in de informele dialogen tussen vertegenwoordigers van het EP, de Europese Raad en de Europese Commissie (Ripoll Servent & Panning, 2019, pp. 767–768). Zachte eurosceptici worden door de gevestigde fracties gezien als legitieme partners, aangezien zij constructief willen deelnemen aan vergaderingen. Harde eurosceptici worden gezien als politici die niet willen deelnemen aan bijeenkomsten en grotendeels absent zijn. Zachte eurosceptische Europarlementariërs hebben sinds 2014 een relatief goede relatie opgebouwd met de gevestigde fracties in het EP. Hierdoor zien de gevestigde fracties *European People's Party* (EPP) en *Alliance of Liberals and Democrats for Europe* (ALDE) de Europarlementariërs van ECR als betrouwbare en legitieme coalitiepartners. De *Progressive Alliance of Socialists and Democrats* (S&D) zoekt vaak de samenwerking op met GUE-NGL wanneer de gevestigde fractie een linkse coalitie wil smeden (Ripoll Servent & Panning, 2019, p. 763). Hieruit volgt de theoretische verwachting dat zachte eurosceptische Europarlementariërs eerder overeenkomstig stemmen met de Europarlementariërs van de gevestigde Europese fracties dan met Europarlementariërs van harde eurosceptische Europarlementariërs.

H3: Zachte eurosceptische Europarlementariërs stemmen vaker overeenkomstig met de Europarlementariërs van gevestigde fracties dan met de Europarlementariërs van harde eurosceptische fracties.

Data en methodologie

Onderzoeksontwerp en casusselectie

De geformuleerde hypotheses worden getoetst aan de hand van een gevalstudie. Een gevalstudie omvat een gedetailleerde en intensieve analyse van een enkele *case*. Hierbij staat de complexiteit en bijzondere aard van een geval centraal (Bryman, 2016, pp. 60–61). Dit type onderzoeksontwerp legt de basis voor een verdiepende studie naar de eerste periode (2014-2016) van het achtste Europees Parlement. Doordat de periode van deze *case* actueel is, kan het stemgedrag van hedendaagse eurosceptische Europarlementariërs in de context van het actuele maatschappelijke debat worden onderzocht. Daarnaast verklaart fractie- of partijlidmaatschap over het algemeen het individuele stemgedrag van de Europarlementariërs van pro-Europese fracties en van parlementsleden in de meeste westerse democratieën (Thomassen & Andeweg, 2004, pp. 48–49). Uit de analyse van Votewatch (2016) (zie Inleiding) blijkt echter dat in de onderzochte periode de eurosceptische fracties een relatief lage mate van fractie-eenheid tonen. Hierbij vormt partijlidmaatschap geen juiste verklaring voor het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs. In dit opzicht wijkt het EP als een relatief jong en dynamisch parlement af van de duidelijke stemverhoudingen die over het algemeen zichtbaar zijn in westerse parlementaire democratieën. Een studie naar de variatie van het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs geeft een unieke mogelijkheid om een specifieke verklaring te formuleren voor overeenkomstig stemgedrag.

Operationalisatie

De geformuleerde hypotheses worden getoetst door middel van een kwantitatieve onderzoeksmethode. Hierbij wordt gebruik gemaakt van hoofdelijke stemmingen. Hoofdelijke stemmingen vormen een onderdeel van het wetgevingsproces. Dit betekent dat deze stemmingen in de context van een beleidscyclus moeten worden gezien waarin agenda-setting, beleidsformulering, beleidsuitvoering en beleidsverandering een belangrijke rol spelen. Om een evenwichtig beeld te krijgen van het gedrag van parlementariërs, is het van belang om stemgedrag bij hoofdelijke stemmingen niet gelijk te stellen aan algemeen parlementair gedrag. Dit zou geen recht doen aan de complexiteit van het wetgevingsproces. Desalniettemin kunnen hoofdelijke stemmingen een goed inzicht geven in de politieke verhoudingen van een parlement. Daarom wordt in deze studie gebruik gemaakt van een dataset waarin alle hoofdelijke stemmingen in de periode 2014-2016 zijn opgenomen (Cherepnalkoski, Karpf, Mozetič, & Grčar, 2016). De stemmingen in deze dataset geven inzicht in de stemverhoudingen van de eerste periode van het achtste Europees Parlement.

Met deze data kunnen stempatronen over een langere periode worden onderzocht. Gezien de verschillende verwachtingen die worden geformuleerd bij iedere hypothese, worden bij de toetsing van elke hypothese alleen de relevante stemmen geselecteerd. Doordat de selectie van data per hypothese varieert, verschilt de waarde van de variabele die wordt verklaard bij iedere hypothese. De hoofdelijke stemmen zijn in de dataset op basis van negen beleidsthema's ingedeeld. Er zijn elf stemmen uit de dataset verwijderd, aangezien de stemmingsuitslagen van deze stemmen niet in de dataset zijn opgenomen.

Tabel 1. De verdeling van het aantal hoofdelijke stemmen per beleidsthema

Beleidsthema	Aantal hoofdelijke stemmen
Area of freedom, security and justice	116
Community policies	568
Economic and monetary system	105
Economic, social and territorial cohesion	314
European citizenship	92
External relations of the Union	512
Internal market	229
State and evolution of the Union	415
Unclassified	173
Totaal	2524

Bron: Cherepnalkoski, Karpf, Mozetič, & Grčar (2016)

In het EP wordt meestal via handopsteken gestemd. Hierbij steken Europarlementariërs hun hand op om aan te geven of zij voor of tegen een motie of amendement zijn. Als de stemmingsuitslag onduidelijk is, kan deze middels een elektronische stemming worden gecontroleerd. Hierbij moeten Europarlementariërs op een stemknop drukken (met de opties 'ja', 'nee' of 'onthouding') en wordt de uitslag geregistreerd. Bij deze twee typen stemmen worden de individuele stemmen van Europarlementariërs echter niet vastgelegd. De hoofdelijke stemming is het enige type stemming waarbij de stem van iedere Europarlementariër (tevens 'ja', 'nee' of 'onthouding') wordt geregistreerd. Een hoofdelijke stemming kan tijdens een plenaire zitting door een Europese fractie worden aangevraagd of de avond voor een zitting door minstens 40 Europarlementariërs worden aangevraagd (EP, z.d.; Votewatch, z.d.).

De variabele die in deze studie wordt verklaard wordt geoperationaliseerd door middel van de *agreement index* (AI) (Hix e.a., 2007, p. 91). Op basis van deze AI kan niet worden

gesteld of een Europarlementariër langs of tegen de lijn van zijn of haar fractie stemt. Deze index gaat uit van een geaggregeerd aantal individuele stemmen binnen een bepaalde groep Europarlementariërs. Op basis van de AI kan een uitspraak worden gedaan over de mate waarin een groep Europarlementariërs onderling overeenkomstig stemt.

$$AI_i = \frac{\max\{Y_i, N_i, A_i\} - \frac{1}{2}[(Y_i + N_i + A_i) - \max\{Y_i, N_i, A_i\}]}{(Y_i + N_i + A_i)}$$

Bij de AI staat Y_i voor het aantal ‘ja’ stemmen binnen een groep, N_i voor het aantal ‘nee’ stemmen binnen een groep en A_i voor het aantal ‘onthoudingen’ binnen een groep Europarlementariërs. Een AI van 1 geeft aan dat binnen een groep alle desbetreffende Europarlementariërs overeenkomstig hebben gestemd. Een AI van 0 betekent dat het aantal ‘ja’, ‘nee’ en ‘onthouding’ stemmen evenredig over de groep van de desbetreffende Europarlementariërs is verdeeld. Een AI tussen 0 en 1 geeft aan dat er een variatie is in het stemgedrag van een groep Europarlementariërs. In plaats van een agreement index kan ook een *Rice index* worden gebruikt om de mate van overeenkomstig stemgedrag te meten. Hierbij wordt het absolute verschil tussen het aantal ‘ja’ en ‘nee’ stemmen binnen een groep parlementariërs gedeeld door de som van het aantal ‘ja’ en ‘nee’ stemmen. Het nadeel van deze formule is dat het enkel de verhouding tussen de ja/nee stemmen meet en daarmee stemonthoudingen buiten beschouwing laat. De uitwerking van de AI verschilt daarom wezenlijk van de Rice index. Wanneer er binnen een groep parlementariërs 10 keer ‘ja’ en 10 keer ‘nee’ wordt gestemd en er 100 onthoudingen zijn, zou de Rice index deze groep als volledig verdeeld zien (0,000), terwijl de AI zou aantonen dat deze groep relatief vaak overeenkomstig stemt (0,750). Het is van belang om het aantal onthoudingen bij de analyse te betrekken, aangezien een groep parlementariërs op basis van strategische overwegingen er bewust voor kan kiezen zich te onthouden van een stemming (Hix e.a., 2007, p. 92). Aangezien de agreement index een vollediger beeld geeft van de stemverhoudingen, wordt voor deze index gekozen.

In de literatuur komt een discussie naar voren over de wenselijkheid van studies over hoofdelijke stemmingen in het EP. Zo kunnen hoofdelijke stemmingen als strategisch middel worden gebruikt om fractieleden te disciplineren en een bepaald thema te agenderen (Carrubba e.a., 2006, p. 696). Hoofdelijke stemmingen zijn de afgelopen decennia echter representatiever geworden voor het totaal aantal stemmingen in het EP. Dit hangt samen met de uitbreiding van de bevoegdheden van het EP, waarbij hoofdelijke stemmingen een

prominente rol in het EP hebben gekregen (Kaniok & Mocek, 2017, p. 86). Desalniettemin kunnen strategische overwegingen van invloed zijn en vormen hoofdelijke stemmingen ongeveer een derde van het totaal aantal stemmingen in het EP. Daarom is het van belang om rekening te houden met selectiebias (Hix e.a., 2007, pp. 29-30).

Bij de eerste hypothese wordt een vergelijking gemaakt tussen de AI van eurosceptische Europarlementariërs die lid zijn van een eurosceptische regeringspartij en de AI van eurosceptische Europarlementariërs die niet lid zijn van een eurosceptische regeringspartij. ECR en GUE-NGL zijn de enige fracties waar eurosceptische regeringspartijen lid van zijn. Daarom worden bij deze hypothese alleen deze twee fracties aan de hand van twee verschillende vergelijkingen onderzocht. De eerste vergelijking van H1 gaat in op de ECR-fractie. Hierbij bestaat de eerste groep uit Europarlementariërs van PiS, de tweede groep uit Europarlementariërs van de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA), de derde groep uit Europarlementariërs van de Conservative Party en groep 4 t/m 10 uit de overige ECR-oppositiepartijen. Bij iedere groep wordt de AI per regerings- of oppositiepartij berekend. Dit houdt tevens in dat de oppositiepartijen bij de berekening van de AI niet als één groep worden gezien, maar als verschillende onafhankelijke partijen. Hiermee laat de AI-waarde zien in welke mate Europarlementariërs van dezelfde partij binnen hun partij overeenkomstig stemmen. Ten behoeve van een duidelijke data-analyse wordt op basis van de gemiddelde AI van iedere oppositiepartij een algemeen AI-gemiddelde berekend voor de oppositiepartijen. Op deze manier wordt de AI van iedere regeringspartij vergeleken met het algemene AI-gemiddelde van oppositiepartijen. Desalniettemin is de gemiddelde AI van iedere oppositiepartij te vinden in de bijlage. Met een ANOVA wordt getoetst of de gemiddelde AI-waarden van de vier groepen significant van elkaar verschillen. Partijen met één Europarlementariër worden buiten beschouwing gelaten, aangezien deze partij noodzakelijkerwijs bij alle stemmingen een AI van 1 zou hebben. De AI gaat echter uit van de stemverhoudingen binnen een groep van Europarlementariërs. Bij diverse stemmingen waren alle Europarlementariërs van verschillende partijen niet aanwezig in het EP (resultierend in 0 'ja' en 'nee' stemmen en 0 'onthoudingen'). Aangezien voor deze stemmingen geen AI kan worden berekend, zijn deze stemmingen met het oog op een correcte toepassing van de AI uit de dataset verwijderd.

De tweede vergelijking van H1 heeft betrekking op de GUE-NGL-fractie. Bij deze vergelijking bestaat de eerste groep uit Europarlementariërs van Syriza en groep 2 t/m 11 uit de overige GUE-NGL-partijen die niet deelnemen aan een nationale regering. Verder worden dezelfde stappen voor de GUE-NGL-fractie uitgevoerd. De Europarlementariërs van partijen

met één lid worden buiten beschouwing gelaten. Ook zijn de stemmingen waarbij binnen een partij te weinig Europarlementariërs aanwezig waren voor een berekening van de AI verwijderd. Met een onafhankelijke t-toets wordt onderzocht of de gemiddelde AI-waarden van beide groepen significant van elkaar verschillen.

Bij H2a wordt een vergelijking gemaakt tussen de AI van eurosceptische Europarlementariërs bij beleidsthema's omtrent Europese integratie en de AI van eurosceptische Europarlementariërs bij overige beleidsthema's. De eerste groep bevat stemmingen binnen de thema's *state and evolution of the Union* en *economic and monetary system*. Deze beleidsthema's omvatten de meeste stemmingen die betrekking hebben op Europese integratie. De stemmingen binnen het thema *state and evolution of the Union* gaan voornamelijk over constitutionele aangelegenheden waarin de overdracht van nationale bevoegdheden centraal staat. Het thema *economic and monetary system* gaat over een verdiepende economische samenwerking tussen de lidstaten. De stemmingen binnen beide thema's raken daarmee de kern van Europese integratie: een hechtere samenwerking tussen lidstaten in politieke en economische zin. Bij deze beleidsthema's komen de ideologische verschillen tussen de voor- en tegenstanders van Europese integratie het meest naar voren (Cherepnalkoski e.a., 2016). De tweede groep omvat de overige beleidsthema's van de dataset. De AI van eurosceptische Europarlementariërs binnen beide groepen van beleidsthema's wordt berekend. Door middel van een onafhankelijke t-toets wordt onderzocht of er een significant verschil bestaat tussen de AI-waarden van beide groepen.

Bij H2b wordt de AI van enerzijds harde en anderzijds zachte eurosceptische Europarlementariërs binnen de beleidsthema's *state and evolution of the Union* en *economic and monetary system* vergeleken. De Europarlementariërs van ECR en GUE-NGL worden als zachte eurosceptici beschouwd en de Europarlementariërs van EFDD en ENF worden als harde eurosceptici beschouwd (FitzGibbon, Leruth, & Startin, 2016, p. 5; Ripoll Servent & Panning, 2019). Er wordt tevens een onafhankelijke t-toets uitgevoerd.

Bij de derde hypothese wordt een vergelijking gemaakt tussen de AI van twee groepen. De eerste groep bestaat uit zachte eurosceptische Europarlementariërs (ECR en GUE-NGL) en Europarlementariërs lid van de gevestigde Europese fracties (EPP, S&D en ALDE). De tweede groep bestaat uit zachte eurosceptische (ECR en GUE-NGL) en harde eurosceptische (EFDD en ENF) Europarlementariërs. Bij deze hypothese wordt ook een onafhankelijke t-toets uitgevoerd.

Tabel 2. Overzicht operationalisatie hypotheses

Hyp.	Vergelijking groepen	Stemmingsuitslagen	Toets
H1	<i>Vergelijking 1:</i> ECR (1) *Europarlementariërs lid van een eurosceptische regeringspartij (N = 47) en (2) Europarlementariërs niet lid van een eurosceptische regeringspartij (N = 17)	Alle stemmingsuitslagen <i>Vergelijking 1:</i> *Groep 1 (PiS): N = 2524 *Groep 2 (NV-A): N = 2521 *Groep 3 (CON): N = 2520 Groep 4 (AfD): N = 2517 Groep 5 (ALFA): N = 2453 Groep 6 (CoR): N = 2396 Groep 7 (DF): N = 2517 Groep 8 (ODS): N = 2516 Groep 9: (PS) N = 2485	ANOVA
	<i>Vergelijking 2:</i> GUE-NGL (1) *Europarlementariërs lid van een eurosceptische regeringspartij (N = 7) en (2) Europarlementariërs niet lid van een eurosceptische regeringspartij (N = 41)	<i>Vergelijking 2:</i> *Groep 1 (Syriza): N = 2506 Groep 2 (DL): N = 2523 Groep 3 (FG): N = 2485 Groep 4 (IU): N = 2523 Groep 5 (KSCM): N = 2320 Groep 6 (AEcT): N = 2461 Groep 7 (PCP): N = 2485 Groep 8 (Podemos): N = 2523 Groep 9 (AKEL): N = 2409 Groep 10 (SF): N = 2484 Groep 11 (SP): N = 2447	t-toets
H2a	(1) eurosceptische Euro-parlementariërs (N = 226) bij beleidsthema's omtrent Europese integratie (N = 520) en (2) eurosceptische Euro-parlementariërs bij overige beleidsthema's (N = 2004)	Alle stemmingsuitslagen (1 = 'Europese integratie' en 2 = 'overige beleidsthema's')	t-toets
H2b	(1) harde eurosceptische Euro-parlementariërs (N = 83) en (2) zachte eurosceptische Euro-parlementariërs (N = 143)	Alleen beleidsthema's state and evolution of the Union en economic and monetary system (N = 520)	t-toets
H3	(1) zachte eurosceptische Euro-parlementariërs met Euro-parlementariërs van gevestigde fracties (N = 636) en (2) zachte eurosceptische Euro-parlementariërs met harde eurosceptische Euro-parlementariërs (N = 226)	Alle stemmingsuitslagen (N = 2524)	t-toets

*Noot:** = nationale regeringspartij. Afkortingen: PiS = Prawo i Sprawiedliwość; NV-A = Nieuw-Vlaamse Alliantie; CON = Conservative Party; AfD = Alternative für Deutschland; ALFA = Allianz für Fortschritt und Aufbruch; CoR = Conservatori e Riformisti; ODS = Občanská demokratická strana; PS = Perussuomalaiset; DL = Die Linke; FG = Front de Gauche; IU = Izquierda Unida; KSČM = Kommunistická strana Čech a Moravy; AEcT: L'Altra Europa con Tsipras; PCP: Partido Comunista Portugues; AKEL = Progressive party of working people; SF = Sinn Féin; SP = Socialistische Partij

Resultaten

In dit gedeelte worden de uitkomsten van de verschillende statistische toetsen besproken. Daarbij worden de AI-waarden van de groepen bij iedere hypothese onderzocht en vergeleken. De p-waarden geven een indicatie of de verschillen tussen groepen statistisch significant zijn. Door het grote aantal observaties van de dataset is het zeer aannemelijk dat verschillen tussen de gemiddelden van groepen statistisch significant zijn (Field, 2014, p. 184). Daarom wordt tevens per hypothese de effectgrootte van de verschillen tussen de groepen berekend. Voor de ANOVA bij de eerste vergelijking van H1 wordt middels *eta squared* (η^2) een *r*-waarde berekend (Field, 2014, p. 472) en voor de onafhankelijke t-toetsen bij de overige hypothesen wordt Cohen's *d* gebruikt. De data voldoen aan de assumpties van een ANOVA of onafhankelijke t-toets (Allen, 2017). De data zijn normaal verdeeld, de observaties zijn onafhankelijk en de variabele die wordt verklaard heeft een intervallschaal. Er is tevens gecontroleerd voor outliers. De statistische toetsen worden met de gegevens van de *Welch's t-test* (equal variances not assumed) gerapporteerd.

Tabel 3. Overzicht AI-waarden per hypothese

Hyp.	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4 t/m 10*	Groep 2 t/m 11*	Vershil groepen	p-waarde
H1 <i>Vgl. 1</i>	0,952 (0,114)	0,990 (0,075)	0,948 (0,124)	0,961 (0,161)		0,029**	p < 0,001
H1 <i>Vgl. 2</i>	0,974 (0,114)				0,967 (0,140)	0,007	p < 0,01
H2a	0,462 (0,225)	0,380 (0,187)				0,082	p < 0,001
H2b	0,547 (0,277)	0,494 (0,249)				0,054	p < 0,01
H3	0,694 (0,226)	0,398 (0,198)				0,296	p < 0,001

Noot: * = Gemiddelde AI van partijen die niet deelnemen aan een nationale regering. ** = Grootste verschil tussen twee groepen (groep 2 en gemiddelde groep 4 t/m 10). Standaardfouten tussen haakjes.

Met H1 wordt aan de hand van twee vergelijkingen onderzocht of het onderscheid tussen eurosceptische regeringspartijen en eurosceptische oppositiepartijen van invloed is op de hoogte van de AI van beide groepen. Uit de ANOVA van de eerste vergelijking blijkt dat er een statistisch significant verschil bestaat tussen de AI van de Europarlementariërs van PiS, N-VA, de Conservative Party en de Europarlementariërs van overige partijen binnen de ECR-

fractie, $F(3, 22445) = 42,577$, $p < 0,001$. De N-VA kent als enige regeringspartij een hogere AI ($M = 0,990$; $SE = 0,075$) dan de Europarlementariërs van de overige partijen binnen de ECR-fractie ($M = 0,961$; $SE = 0,160$). De verschillen tussen de groepen hebben een zwakke effectgrootte, $r = 0,07$. Uit de tweede vergelijking blijkt dat de AI van de Europarlementariërs van Syriza hoger is ($M = 0,974$; $SE = 0,114$) dan de AI van de Europarlementariërs van overige GUE-NGL-partijen ($M = 0,967$; $SE = 0,140$). De onafhankelijke t-toets toont aan dat het verschil van 0,007 statistisch significant is, $t(3347,479) = 2,956$, $p < 0,01$. Dit verschil kent een zwakke effectgrootte, $d = 0,06$. Hierbij moet wel worden vermeld dat de partij Front de Gauche met een relatief lage AI-waarde van 0,854 als een outlier kan worden gezien (zie bijlage). Zonder deze partij komt het algemene AI-gemiddelde van de oppositiepartijen binnen de GUE-NGL-fractie neer op een waarde van 0,980. Uit de uitkomst van beide vergelijkingen blijkt dat er geen groot verschil bestaat tussen de AI van eurosceptische regeringspartijen en de AI van eurosceptische oppositiepartijen. Tevens zijn de verschillen tussen de groepen bij beide vergelijkingen door de relatief lage effectgroottes in zwakke mate zichtbaar in het EP. Desalniettemin stemmen de Europarlementariërs van regeringspartijen PiS en de Conservative Party tegen verwachting in minder overeenkomstig dan de oppositiepartijen binnen de ECR-fractie. De Europarlementariërs van de Conservative Party stemmen hoofdzakelijk afwijkend bij stemmingen over mensenrechten. Stemmingen waarbij het bevorderen van de sociale en economische gelijkwaardigheid tussen man en vrouw door bijvoorbeeld een vrouwenquotum in te voeren resulteren in een AI van 0,2 of lager. Er is tevens een sterke mate van verdeeldheid bij stemmingen over buitenlandse kwesties zoals het aangaan van het associatieverdrag tussen de EU en Oekraïne en de erkenning van Palestina. Dit hangt samen met een onderzoeksresultaat van Hix (2004), waaruit blijkt dat Europarlementariërs van de Conservative Party binnen de partij relatief vaak afwijkend stemmen. De Europarlementariërs van PiS stemmen net als de Europarlementariërs van de Conservative Party binnen de partij vaak afwijkend bij stemmingen die gaan over de betrekkingen met derde landen. Binnen de PiS is er met name verdeeldheid over de vraag of er maatregelen moeten worden genomen om mensenrechtenschendingen in de Malediven en Maleisië tegen te gaan en of de EU moet pleiten voor de vrijlating van politieke gevangenen in deze landen. De partij is tevens verdeeld over de vraag of de EU internationaal moet ageren tegen de uitvoering van de doodstraf in derde landen. De lagere AI van de Conservative Party en PIS in vergelijking met het algemene AI-gemiddelde van de overige ECR-partijen zou kunnen samenhangen met het gegeven dat deze twee partijen de enige eurosceptische regeringspartijen zijn die in 2015 absolute meerderheden behaalden bij nationale

parlementsverkiezingen. Op basis van dit specifieke onderzoeksresultaat zou verder onderzoek zich niet alleen moeten richten op regeringspartijen als groep, maar ook moeten analyseren of er een onderscheid bestaat in het stemgedrag van enerzijds regeringspartijen met een absolute meerderheid en anderzijds coalitiepartijen. Dit zou meer duidelijkheid over het stemgedrag van de Europarlementariërs van deze twee soorten regeringspartijen kunnen verschaffen.

Met H2a wordt getoetst of het type beleidsthema een effect heeft op de hoogte van de AI van eurosceptische Europarlementariërs. Bij de uitkomst van de toetsing van H2a bestaat een verschil tussen de AI van beide groepen. De AI van eurosceptische Europarlementariërs bij beleidsthema's waarin Europese integratie centraal staat is hoger ($M = 0,462$; $SE = 0,225$) dan bij de overige beleidsthema's ($M = 0,380$; $SE = 0,187$). Het verschil van 0,082 is statistisch significant, $t(716,459) = 7,630$, $p < 0,001$ en het model kent een middelmatige effectgrootte, $d = 0,40$. Dit betekent dat de effectgrootte van het verschil tussen de twee groepen nadrukkelijk aanwezig is (Cohen, 1988, p. 26). Op basis hiervan kan worden gesteld dat eurosceptische Europarlementariërs geneigd zijn meer overeenkomstig te stemmen bij beleidsthema's met betrekking tot Europese integratie dan bij overige beleidsthema's. Dit houdt in dat de onderzoeksresultaten in overeenstemming zijn met de geformuleerde hypothese, aangezien er een verschil tussen beide groepen van beleidsthema's bestaat. Desalniettemin blijft de AI van groep 1 relatief laag. Dit is een indicatie dat er een aanzienlijke stemmingsvariatie bestaat binnen beleidsthema's met betrekking tot Europese integratie. Uit deze analyse blijkt dat de bewering dat eurosceptische Europarlementariërs zich als groep eensgezind tegen Europese integratie keren niet houdbaar is, aangezien zij binnen dit thema eerder afwijkend dan overeenkomstig stemmen. Eurosceptische Europarlementariërs zijn verdeeld over de toepassing van het Europees recht en het Europees kiesrecht in het bijzonder. De Europarlementariërs stemmen verder tegenstrijdig bij stemmingen waarbij een EU-brede economische beleidscoördinatie centraal staat. Dit betreft o.a. stemmingen over een verdere verdieping van de Economische Monetaire Unie, het 'werkprogramma' van de Commissie en de Europese Investeringsbank. Verder bestaat er veel verdeeldheid over het functioneren van het Europese medicijnagentschap, het Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart en de Europese politieacademie. De Europarlementariërs van pro-Europese fracties tonen in tegenstelling tot eurosceptische Europarlementariërs bij dit soort stemmingen een sterkere mate van overeenkomstig stemgedrag. Wanneer de Europarlementariërs van de pro-Europese fracties EPP, S&D, ALDE en Greens/EFA met betrekking tot Europese integratie als één groep worden gezien, blijkt dat

de AI van deze groep bij dezelfde stemmingen met een waarde van 0,831 aanzienlijk hoger is. Dit gegeven plaats de AI-waarde van 0,462 van eurosceptische Europarlementariërs bij beleidsthema's omtrent Europese integratie in een ander perspectief. Op basis hiervan kan worden gesteld dat waar eurosceptische Europarlementariërs niet in staat zijn overeenkomstig te stemmen binnen beleidsthema's met betrekking tot Europese integratie, Europarlementariërs van pro-Europese fracties hier wel toe in staat zijn. Uit deze analyse blijkt dat tegenwicht bieden aan Europese integratie gepaard gaat met een sterke mate van verdeeldheid. Euroscepticisme biedt geen stabiele grondslag voor overeenkomstig stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs – zelfs niet bij stemmingen waarin Europese integratie centraal staat.

Bij H2b wordt de verwachting geformuleerd dat met het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme er meer patronen te identificeren zijn in het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs. Enerzijds blijkt uit de toetsing van H2b dat harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs verschillend stemmen. De AI van harde eurosceptische Europarlementariërs is hoger ($M = 0,547$; $SE = 0,277$) dan de AI van zachte eurosceptische Europarlementariërs ($M = 0,494$; $SE = 0,249$) en het verschil is statistisch significant, $t(1025,978) = 3,288$, $p < 0,01$. Dit laat in lijn met de verwachting zien dat harde eurosceptische Europarlementariërs bij stemmingen waarin Europese integratie centraal staat vaker overeenkomstig stemmen dan zachte eurosceptische Europarlementariërs. Verder toont deze analyse aan dat harde én zachte eurosceptische Europarlementariërs een hogere AI hebben wanneer zij als twee verschillende groepen worden gezien dan wanneer zij (zoals bij H2a) als één groep worden beschouwd. Dit is een indicatie dat het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme van belang is om het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs te onderzoeken. Anderzijds blijft het verschil tussen harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs met een AI-waarde van 0,054 relatief laag en kent het model een zwakke effectgrootte, $d = 0,20$. Dit betekent dat het verschil tussen de AI van beide groepen in het EP niet duidelijk zichtbaar is (Cohen, 1988, p. 25). Op basis hiervan kan worden gesteld dat hoewel het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme aanwezig is in het EP, dit onderscheid in zwakke mate in staat is orde te scheppen in het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs. Dit geldt met name voor de groep van harde eurosceptische Europarlementariërs: ondanks hun nadrukkelijke afkeuring van de EU kunnen zij deze politieke overtuiging niet gezamenlijk in sterke mate tot uiting laten komen bij hoofdelijke stemmingen in het EP. Bij stemmingen over de toepassing van het Europees recht en de Economische en Monetaire Unie stemmen harde eurosceptische

Europarlementariërs weliswaar meer overeenkomstig, maar blijft er binnen deze groep sprake van verdeeld stemgedrag.

Bij H3 wordt onderzocht of zachte eurosceptische Europarlementariërs eerder overeenkomstig stemmen met Europarlementariërs van gevestigde eurosceptische fracties (groep 1) dan met Europarlementariërs van harde eurosceptische fracties (groep 2). Bij de toetsing van H3 komt een nadrukkelijk verschil naar voren tussen de AI van beide groepen. De AI van Europarlementariërs van zachte eurosceptische en gevestigde fracties als groep is hoger ($M = 0,694$; $SE = 0,226$) dan de AI van Europarlementariërs van zachte en harde eurosceptische fracties ($M = 0,398$; $SE = 0,198$). Het verschil van 0,296 is statistisch significant, $t(4959,375) = 49,520$, $p < 0,001$. Het model kent een bijzonder sterke effectgrootte, $d = 1,39$. Dit betekent dat het verschil van 0,296 in zeer sterke mate aanwezig is in het EP. Uit deze analyse blijkt dat het stemgedrag van zachte eurosceptische Europarlementariërs meer overeenkomt met het stemgedrag van de Europarlementariërs van gevestigde fracties dan met de Europarlementariërs van harde eurosceptische fracties. Deze onderzoeksuitkomst plaatst het stemgedrag van zachte eurosceptische Europarlementariërs in een ander perspectief. Hoewel deze groep met harde eurosceptische Europarlementariërs een soortgelijke eurosceptis deelt, verschillen beide groepen bij een groot aantal stemmingen in het EP fundamenteel van mening. Zachte eurosceptische Europarlementariërs bewegen zich eerder naar de ideologische koers van de gevestigde fracties. Harde eurosceptische Europarlementariërs zijn tot op een zekere hoogte niet alleen onderling verdeeld (zie H2b), maar stemmen tevens zelden overeenkomstig met hun zachte eurosceptische collega's. Deze analyse laat zien dat er een goede basis is voor samenwerking tussen Europarlementariërs van zachte eurosceptische fracties en gevestigde fracties. Met een AI van 0,694 vertoont deze groep bij een meerderheid van de stemmingen overeenkomstig stemgedrag. Dit betreft met name stemmingen over internationale conventies waarbij de rechten van kinderen, werknemers en vrouwen worden bevorderd. Ook stemt deze groep overeenkomstig bij stemmingen over het bestrijden van corruptie en het invoeren van duurzaamheidsmaatregelen.

Conclusie en discussie

In deze studie is de mate van overeenkomstig stemgedrag van harde en zachte eurosceptische Europarlementariërs onderzocht. Op basis van de onderzoeksresultaten wordt geconcludeerd dat het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs zich niet eenduidig laat verklaren. De algemene stelling dat parlementariërs van regeringspartijen vaker overeenkomstig stemmen is niet van toepassing op de Europarlementariërs van de eurosceptische ECR-regeringspartijen PiS en de Conservative Party (H1). De hoofdbevinding van deze studie is dat enerzijds kan worden beargumenteerd dat eurosceptische Europarlementariërs bij belangrijke beleidsthema's rondom Europese integratie in kleine mate vaker overeenkomstig stemmen (H2a). Anderzijds kan aan de hand van het onderscheid tussen hard en zacht euroscepticisme tevens worden beargumenteerd dat het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs bij dezelfde thema's gepaard gaat met ideologische heterogeniteit (H2b). De ideologische heterogeniteit van eurosceptische Europarlementariërs wordt versterkt door de bevinding dat zachte eurosceptische Europarlementariërs vaker overeenkomstig stemmen met Europarlementariërs van gevestigde fracties dan met Europarlementariërs van harde eurosceptische fracties (H3).

De onderzoeksresultaten laten zien dat eurosceptische Europarlementariërs voor een grote opgave staan om gezamenlijk een tegenwicht aan Europese integratie te bieden. Naast het gegeven dat deze groep met 214 zetels een minderheid in het EP vormt, draagt verdeeldheid onder eurosceptische Europarlementariërs niet bij aan een duidelijk tegengeluid dat weerklank vindt bij de Europese bevolking. Daarom zal de pro-Europese koers van de gevestigde fracties zich in de aankomende legislatuurperiode van het negende Europees Parlement naar alle waarschijnlijkheid doorzetten. Willen eurosceptische Europarlementariërs de groeiende onvrede over de koers van de Europese integratie in de Europese maatschappij een constructief podium bieden, dan zouden zij zich moeten bezinnen op een duidelijk politiek programma. Hiermee zou een basis kunnen worden gelegd voor een gemeenschappelijke koers om Europese integratie tegen te gaan.

Een beperking van deze studie is dat de onderzochte data van kwantitatieve aard zijn. De nadruk ligt op de mate van overeenkomstig stemgedrag binnen verschillende groepen van Europarlementariërs. Hiermee kan geen uitspraak worden gedaan over de werkelijke stemafwegingen van eurosceptische Europarlementariërs om overeenkomstig met andere eurosceptische Europarlementariërs te stemmen. Naast de maatschappelijke implicaties van deze studie zou toekomstig onderzoek zich moeten richten op de strategieën en motieven die van invloed zijn op het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs. De uitvoerige

kwalitatieve studie van Brack (2018) legt een goede basis voor dergelijk vervolgonderzoek. Op deze manier kan worden vastgesteld in hoeverre eurosceptische Europarlementariërs een verantwoordelijkheid voelen om in het EP gezamenlijk tegenwicht aan Europese integratie te bieden. Een goed begrip van de stemafwegingen die eurosceptische Europarlementariërs maken is cruciaal om beter inzicht te krijgen in de manier waarop deze groep uiting geeft aan haar mandaat. Dit is van wezenlijk belang om inzicht te krijgen in de motieven die een rol spelen bij het stemgedrag van eurosceptische Europarlementariërs. Hiermee kan een beter begrip worden ontwikkeld over de mate waarin eurosceptische Europarlementariërs in staat zijn invloed uit te oefenen op de besluitvormingsprocessen van de Europese Unie.

Literatuurlijst

- Allen, M. (2017). t-Test, Independent Samples. Geraadpleegd 17 juni 2019, van <http://methods.sagepub.com/reference/the-sage-encyclopedia-of-communication-research-methods/i14901.xml>
- Andeweg, R. B., & Thomassen, J. (2011). Pathways to party unity: Sanctions, loyalty, homogeneity and division of labour in the Dutch parliament. *Party Politics*. <https://doi.org/10.1177/1354068810377188>
- Bailer, S. (2018). To use the whip or not: Whether and when party group leaders use disciplinary measures to achieve voting unity. *International Political Science Review*, 39(2), 163–177. <https://doi.org/10.1177/0192512116676907>
- Bailer, S., Schulz, T., & Selb, P. (2009). What Role for the Party Group Leader? A Latent Variable Approach to Leadership Effects on Party Group Cohesion in the European Parliament. *The Journal of Legislative Studies*, 15(4), 355–378. <https://doi.org/10.1080/13572330903302455>
- Brack, N. (2018). *Opposing Europe in the European Parliament. Opposing Europe in the European Parliament*. London: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-60201-5>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5de ed.). Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Carrubba, C., Gabel, M., Murrah, L., Clough, R., Montgomery, E., & Schambach, R. (2006). Off the Record: Unrecorded Legislative Votes, Selection Bias and Roll-Call Vote Analysis. *British Journal of Political Science*, 36(04), 691–704. <https://doi.org/10.1017/S0007123406000366>
- Cherepnalkoski, D., Karpf, A., Mozetič, I., & Grčar, M. (2016). Cohesion and coalition formation in the European Parliament: Roll-call votes and twitter activities. *PLoS ONE*, 11(11). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0166586>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2de ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Costello, R., & Thomson, R. (2016). Bicameralism, nationality and party cohesion in the European Parliament. *Party Politics*, 22(6), 773–783. <https://doi.org/10.1177/1354068814563972>
- CU. (2018). Nederlandse eensgezindheid. Geraadpleegd 30 mei 2019, van <https://www.christenunie.nl/k/n29626/news/view/1180920/347467/nederlandse-eensgezindheid.html>

- EP. (z.d.). How plenary works. Geraadpleegd 11 juni 2019, van <http://europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/how-plenary-works>
- EP. (2019a). Closer to the Citizens, Closer to the Ballot. Geraadpleegd 4 mei 2019, van <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/nl/be-heard/eurobarometer/closer-to-the-citizens-closer-to-the-ballot>
- EP. (2019b). Election results 2019. Geraadpleegd 10 juni 2019, van <https://election-results.eu>
- EP. (2019c). European elections 2019: National rules. Geraadpleegd 10 juni 2019, van [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/623556/EPRS_ATA\(2018\)623556_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/623556/EPRS_ATA(2018)623556_EN.pdf)
- Faas, T. (2003). To defect or not to defect? National, institutional and party group pressures on MEPs and their consequences for party group cohesion in the European Parliament. *European Journal of Political Research*, 42(6), 841–866. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00106>
- FD. (2018). Nederlands verzet tegen begrotingsplan van Europarlement. Geraadpleegd 30 mei 2019, van <https://fd.nl/economie-politiek/1246006/nederlands-verzet-tegen-begrotingsplannen-van-europarlement>
- Field, A. (2014). *Discovering Statistics Using SPSS* (4de ed.). Londen: SAGE Publications. <https://doi.org/10.1234/12345678>
- Finke, D. (2014). Domestic-level parliamentary scrutiny and voting behaviour in the European parliament. *Government and Opposition*, 49(2), 207–231. <https://doi.org/10.1017/gov.2013.27>
- FitzGibbon, J., Leruth, B., & Startin, N. (2016). *Euroscepticism as a transnational and pan-European phenomenon: The emergence of a new sphere of opposition*. Londen: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315688893>
- Ford, R., Goodwin, M. J., & Cutts, D. (2012). Strategic Eurosceptics and polite xenophobes: Support for the United Kingdom Independence Party (UKIP) in the 2009 European Parliament elections. *European Journal of Political Research*, 51(2), 204–234. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2011.01994.x>
- Franzosi, P., Marone, F., & Salvati, E. (2015). Populism and Euroscepticism in the Italian Five Star Movement. *International Spectator*, 50(2), 109–124. <https://doi.org/10.1080/03932729.2015.1030273>
- Halikiopoulou, D., Nanou, K., & Vasilopoulou, S. (2012). The paradox of nationalism: The common denominator of radical right and radical left euroscepticism. *European Journal of Political Research*, 51(4), 504–539. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2011.02050.x>

- Hix, S. (2002). Parliamentary Behavior with Two Principals: Preferences, Parties, and Voting in the European Parliament. *American Journal of Political Science*, 46(3), 688.
<https://doi.org/10.2307/3088408>
- Hix, S. (2004). Electoral Institutions and Legislative Behavior: Explaining Voting Defection in the European Parliament. *World Politics*, 56(02), 194–223.
<https://doi.org/10.1353/wp.2004.0012>
- Hix, S., Noury, A. G., & Roland, G. (2007). *Democratic politics in the European parliament*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511491955>
- Hix, S., Noury, A., & Roland, G. (2006). Dimensions of politics in the European Parliament. *American Journal of Political Science*, 50(2), 494–511. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2006.00198.x>
- Kaniok, P., & Mocek, O. (2017). Roll call votes in the european parliament: A good sample or a poisoned dead end? *Parliaments, Estates and Representation*, 37(1), 75–88.
<https://doi.org/10.1080/02606755.2016.1232994>
- Klüver, H., & Spoon, J. J. (2015). Bringing salience back in: Explaining voting defection in the European Parliament. *Party Politics*, 21(4), 553–564.
<https://doi.org/10.1177/1354068813487114>
- Koop, C., Reh, C., & Bressanelli, E. (2018). When politics prevails: Parties, elections and loyalty in the European Parliament. *European Journal of Political Research*, 57(3), 563–586. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12252>
- Kopecký, P., & Mudde, C. (2002). The Two Sides of Euroscepticism. *European Union Politics*, 3(3), 297–326. <https://doi.org/10.1177/1465116502003003002>
- Kreppel, A. (2009). *The European Parliament and Supranational Party System*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511606083>
- Lindstädt, R., Slapin, J. B., & Van der Wielen, R. J. (2012). Adaptive behaviour in the European Parliament: Learning to balance competing demands. *European Union Politics*, 13(4), 465–486. <https://doi.org/10.1177/1465116512441267>
- Meserve, S., Robbins, J., & Thames, F. (2017). Multiple Principals and Legislative Cohesion. *Legislative Studies Quarterly*, 42(4), 515–548. <https://doi.org/10.1111/lsq.12165>
- Meyerrose, A. M. (2018). It is all about value: How domestic party brands influence voting patterns in the European Parliament. *Governance*, 31(4), 625–642.
<https://doi.org/10.1111/gove.12327>
- Mühlböck, M. (2012). National versus European: Party Control over Members of the European Parliament. *West European Politics*.

- <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.665743>
- Otjes, S., & van der Veer, H. (2016). The Eurozone crisis and the European Parliament's changing lines of conflict. *European Union Politics*, 17(2), 242–261.
<https://doi.org/10.1177/1465116515622567>
- Ripoll Servent, A., & Panning, L. (2019). Eurosceptics in trilogue settings: interest formation and contestation in the European Parliament. *West European Politics*, 1–21.
<https://doi.org/10.1080/01402382.2019.1575639>
- RTL Nieuws. (2019). Frans Timmermans neemt in slotdebat afstand van langere WW-export. Geraadpleegd 30 mei 2019, van
<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/4721571/slotdebat-lijsttrekker-eu-verkiezingen-europees-parlement>
- Szczerbiak, A., & Taggart, P. (2008). *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism Volume 1 Case Studies and Country Surveys*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1007/s13398-014-0173-7.2>
- Taggart, P., & Szczerbiak, A. (2004). Contemporary Euroscepticism in the party systems of the European Union candidate states of Central and Eastern Europe. *European Journal of Political Research*, 43(1), 1–27. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2004.00143.x>
- Thomassen, J., & Andeweg, R. B. (2004). Beyond collective representation: individual members of parliament and interest representation in the Netherlands. *The Journal of Legislative Studies*, 10(4), 47–69. <https://doi.org/10.1080/1357233042000322463>
- Thomassen, J., & Voeten, E. (2004). Political competition in the European parliament: Evidence from roll call and survey analyses. In G. Marks & M. Steenbergen (Red.), *European Integration and Political Conflict* (pp. 141–164). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511492013.009>
- Van der Veer, H. (2018). *A parliament beyond borders? Parties, Nationality, and Cooperation in the European Parliament*. University of Amsterdam. Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/11245.1/bf6947ae-1799-428f-ad1a-fcb61f76ff31>
- Votewatch. (z.d.). Methodology. Geraadpleegd 11 juni 2019, van
<https://www.votewatch.eu/blog/guide-to-votewatcheu/>
- Votewatch. (2016). One year of far-right group in the EP: high participation, low success rate in shaping EU policies. Geraadpleegd 20 april 2019, van
<https://www.votewatch.eu/blog/one-year-of-far-right-group-in-the-ep-high-participation-low-success-rate-in-shaping-eu-policies/>
- Whitaker, R., & Lynch, P. (2014). Understanding the formation and actions of Eurosceptic

groups in the European parliament: Pragmatism, principles and publicity. *Government and Opposition*, 49(2), 232–263. <https://doi.org/10.1017/gov.2013.40>

Woelk, J. (2018). From Enlargement Perspective to “Waiting for Godot”? Has the EU Lost Its Transformative Power in the Balkans? In L. Antonioli, L. Bonatti, & C. Ruzza (Red.), *Highs and Lows of European Integration* (pp. 27–47). Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-93626-0_3

Bijlage

AI van overige ECR-partijen

Občanská demokratická strana	0,97585453
Conservatori e Riformisti	0,97661123
Alternative für Deutschland	0,90949857
Perussuomalaiset	0,96044686
Allianz für Fortschritt und Aufbruch	0,95357569
Dansk Folkeparti	0,98818037
Gemiddelde	0,96069454

AI van overige GUE-NGL-partijen

Die Linke	0,94186484
Front de Gauche	0,85442656
Izquierda Unida	0,98939754
Kommunistická strana Čech a Moravy	0,96745697
Socialistische Partij	0,99478954
L'Altra Europa con Tsipras	0,97135311
Partido Comunista Portugues	0,99154930
Progressive party of working people	0,97073474
Sinn Féin	0,99526973
Podemos	0,99374752
Gemiddelde	0,96705898